

sével hinni tud minden történés értelmében. Nehézségek, megpróbáltatások, csalódások sem törnek le hitét. Meggyőződése, hogy a világ életét irányító Hatalom a lét és érték kiteljesedésére irányít minden történést. Az értéktelenség, a léthiány számára ébresztőleg és serkentőleg hat az érték az igazi lét felismeréséhez és megbecsüléséhez, a megpróbáltatás és csalódás értéklátása és értékérvése tisztulását segíti, lemondás és elkedvetlenedés helyett a rossz felszólítás számára a jó erejével való leküzdéséhez. A hívő ember Istenben bizva dolgozik önmaga és a világ értékesebbé, jobbá tételén.

CHESTERTON:

LEPANTÓ

SIK SÁNDORNAK,
70-ik születésnapjára.

*Hó kutak szöknek: a kertek mint a nap;
Bizánc szultánja mosolyog s elmézi, hogy játszanak;
fényükkel felderül az Úr, kit retteg a világ,
erdők sötétjét kavarja fel, szakállá iszonyatát:
rőt félhold görbül gúnyra ajka sarlóiban:
a föld legbelső tengerét megrázta hajóival:
felmentek Itália fokán túl a fehér városokig,
felzúgtak az Adrián, hol a Tenger Oroszlánja lakik.
Gyötrődve kitérta karját a pápa a világ felé,
fegyverbe hívta a királyokat a Kereszt jele köré;
tükrébe néz az angol királyné, mint a jég,
az árny-Valois ásitva hallgatja a szentmisét,
spanyol ágyú szavát kaland-szigeten foszlatja el Nyugat,
s az Aranyszarv ura felnevet, ha szemébe ragyog a nap.*

*Dübben a tompa dobszó, alig hallja a hegy,
hol felveri névtelen trónján a koronátlan herceget,
hol, habár kétes ágyból jött, s elhagyta a hatalom,
az utolsó lovag számbaveszi fegyvereit a falon,
az utolsó trubadúr, aki még megérti a madár dalát,
amelyre egykor délfele ment az egész ifjú világ:
piciny hang, s vakmerő, ha jön: a roppant csenden át
kanyargó ösvény hozza fel a kereszteshad zaját.
Harang döng, mint ágyúszó, hegynek adja hegy:
Don Juan d'Austria a háborúba megy!
Merev zászlók feszülnek, míg az éj jég-szele rohan,
az árnyban kormos bíbor mind, a fényben ó-arany,
a rézdobokról karmazsin fáklyák lángfénye ló:
most a túbák, most a kürtök, most az ágyúk, s most jön ő.
Don Juan hullámos, büszke-szép szakállába nevet,
s hogy nyergében feláll, nagyobb mint Trónok, Seregek,
felszegett feje zászló, minden szabad emberé.
Szemünk szent fénye, hujja!
Veszted fénye Afrika!
Don Juan d'Austria
léptet a tenger felé.*

*Mohamed paradicsomában az Esthajnal-csillag felett,
(Don Juan d'Austria a háborúba megy)
az örök húri térdein turbánja megremeg,*

nagy turbánjába szöve a nap és a tengerek.
Rendülnek a pávás kertek, mikor álmából kilép,
a fák csúcsai közt magasabb, mint sudár jegenyék,
szóltja — s hangja a kerteken át mint menny dörgése ront —
fekete szárnyú Azraelt, Arielt és Amont.
Gigászok ők s géniuszok,
csupa szemesek s szárnyasok,
befogott erejük az égre csapott,
mikor szolgálták bölcs Salamont.

Bíborban ég, amelyik a rőt hajnalból elősiet,
hol sárga istenek megvetőn lehunyják szemüket,
zöld ruhában zúdulnak a tenger zöld poklaiból,
hol hullt egek, vak szörnyetegek üvöltő kórusa szól:
kagylók ragadnak rájuk, miket a tenger erdeje önt,
oly pestis porzik tapadva rájuk, mely fényes mint a gyöngy,
zafír-füstben gomolyognak elő, kiket a kék mély kivetett,
megállnak és csodálkoznak s imádják Mohamedet.
S ő szól: „Dőljön le a hegy, hol a remete-nép bujik,
szűrjétek a rőt-ezüst porból ki a szentek csontjait,
a gyaurt üzni ne legyen elég a nappal és az éj,
mert ami bajt hoz ránk, Nyugatról újra visszatér.
Mindenre ráütöttük itt az elrendeltetést,
a tőrés, bánat és tudás Salamon-bélyegét,
de láрма kelt a hegyeken, a hegyeken, s én tudom:
negyszáz éve is ez a hang dörgött palotáimon.
Ő jön, ki nem mondja: Kiszmet, ki nem hisz Fátumot,
maga Richárd, maga Rajmund, maga Godofréd vágat ott.
Mert tudja, mit ér az égi babér, magát veti áldozatul, —
tapossátok el, hogy a földön a mi békénk legyen az úr!” —
Jól hallotta: bög az ágyú, hallotta: dob pereg,
(Don Juan d' Austria a háborúba megy)
halkan és hirtelen — hujja! —
villámot küld Ibéria!
Don Juan d' Austria
megy Alcalar felett.

Északi tenger útja felett Szent Mihály örzi fokát
(Don Juan d' Austria fegyverben léptet tovább)
ott, hol a tenger tompa fény s ömlik a vad dagály,
ott, hol törődik a tengeri nép s a vitorla vörös sirály,
vas lándzsáját megrázza, kő-szárnya szinte repül,
hangja átsap Normandián, de a hangja csak egyedül.
Mert Észak csupa zürzavar, textus és sanda szem,
és halott az ártatlan indulat, csodára nyílt értelem:
és keresztény keresztényt ölt, por lepté be és sötét,
és keresztény rettegi Krisztusát, mert arcán új Végzet ég,
és keresztény szídjá Máriát, kin Isten csókja gyúl —
de Don Juan d' Austria már a tenger iránt vonul.
Kiáltása éjen-napon, széltorlaszokon áthatoló,
s szavaival harsonáz, a hangja harsonaszó.
Harsonák szózata!
Domino gloria!
Don Juan d' Austria
szavát lesi mind a hajó.

Az aranygyapjúval nyakán zárkózik Fülöp király,
(Don Juan d' Austria fegyverben hajóra száll)
a kárpit bársony a falon, sötét s lágy, mint a bűn,
törpék bujkálnak rajt ki-be, törpék, akár a sün,

kristályfiolát vesz elő, mely sápadt, mint a hold,
csendül, mikor kezébe veszi, s megdermed, akár a holt,
az arca mint a tapló, leprás, szürkés-fehér,
mint vak falak közt a növény, mit nap sohasem ér.
Kezében a halál, mely minden igaz munkát a sírba lök, —
de Don Juan d'Austria már lövi a törököt.
Vadászik és csaholnak gyors vadászebei,
harcának híre Itália partját végigveri!
Ágyút ágyúra! Ha-ha!
Golyót golyóra! Hujja!
Don Juan d'Austria
ágyúit harcba veti.

A pápa kápolnájában volt, mielőtt feljött a nap,
(Don Juan d'Austria köré a füst fellege csap)
hol Isten az ember házában ül, míg leperreg az év,
az ablaknál, honnan a világ csak kedves semmiség:
a roppant tenger hályogos tükrén ott látja sok
gyilkos hajója sarlóját, kinek neve titok:
nagy árnyat vetnek, belehull a Kereszt és a Palota,
eltűnik Szent Márk gályáin az oroszlánok sora:
a hold hajóin fönt paloták, szakállas sok kapitány,
a hold hajói lent sötét, bús börtön valahány,
keresztény rabok, vak beteg, izzadó lázadók,
mint elsüllyedt városok népe, mint forrongó bányalakók,
tiprott szolgák, akik fölött a hajnali ég ivén
csüggött az istenek lépcséje a kölyök-zsarnok idején, —
számítalan, hangtalan, reménytelen fut mind és felbukik,
mint Babilon gránit-domborművén, futva a király lovait:
nem egy megőrül zugában lent, ahol pokol a csend,
s a cella rácsán egy sárga arc mutatja, hogy pokol a rend,
és elfelejti Istenét, nem érdekli már a sors, —
(de Don Juan d'Austria áttörte a csatasort!)
Hajóján harcol Don Juan, mely vértől részegen
olyan, akár kalóznaszád a vérhabos vízen:
skarlát vérszínnel öntözi, mi ott ezüst, arany,
feltépi a fedélzetet s a hajóürbe rohan:
felcsődül mind a sok ezer, a tenger rabjai,
öröm-sápadtak, fény-vakok, a szabadság ittasai.
Vivat Hispania!
Domino gloria!
Don Juan d'Austria
jött szabadítani!

Cervantes áll a gályán: már megpihent vasa;
(Don Juan d'Austria koszorúval tér haza)
unalmas spanyol tájban göröngyös útra lát,
egy keрге lovag sarkantyúzza ott örökre, hiába lovát, —
mosolyog, de nem mint a szultán, tokjába löki vasát...
(De Don Juan d'Austria megvívta szent hadát.)

Keresztury Dezső fordítása